LIBRIS | We know books

JULES VERNE

O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÂNTULUI

Ilustrații de Edouard Riou

Traducere și note de Dan Faur

LITERA
București

LIBRIS | We know books

CUPRINS

I. 5
II. 11
III. 17
IV. 26
V. 32
VI. 39
VII. 48
VIII. 58
XIX. 66
X. 75
XI. 81
XII. 88
XIII. 96
XIV. 103
XV. 112
XVI. 119
XVII. 126
XVIII. 133
XIX. 139
XX. 145
XXI. 151

LIBRIS | We know books

XXII. 157
XXIII. 162
XXIV. 169
XXV. 174
XXVI. 179
XXVII. 183
XXVIII. 187
XXIX. 196
XXX. 201
XXXI. 210
XXXII. 216
XXXIII. 224
XXXIV. 233
XXXV. 240
XXXVI. 248
XXXVII. 254
XXXVIII. 260
XXXIX. 268
XL. 277
XLI. 284
XLII. 291
XLIII. 298
XLIV. 306
XLV. 313

LIBRIS | We know books

I

La 24 mai 1863, într-o duminică, unchiul meu, profesorul Lidenbrock, se întoarse grăbit la căsuța lui din Königstrasse nr. 19, una din străzile cele mai vechi din vechiul cartier al orașului Hamburg.

Menajera sa, Martha, avea tot temeiul să creadă că întârziase foarte mult pregătirea bucatelor, căci mâncarea de-abia începuse să sfârâie pe plita din bucătărie.

„Dacă unchiului i-o fi cumva foame, mi-am zis în sinea mea, cum e omul cel mai nerăbdător de pe lume, parcă-l văd c-o să scoată niște țipete disperate…“

– Vai, a și venit domnul Lidenbrock?! strigă Martha, uimită, întredeschizând ușa sufrageriei.

– Da, Martha, dar nimeni nu te poate învinui că nu-i gata masa, căci nu e încă ora două. De-abia a sunat unu și jumătate la orologiul Sfântul Mihail.

– Atunci de ce s-o fi întors domnul Lidenbrock?

– Nu mă-îndoiesc c-o să ne spună chiar el.

– Iată-l! Eu o șterg, domnule Axel, fă-l dumneata să înțeleagă…

Și Martha se îndreptă spre laboratorul ei culinar.

Așadar, am rămas singur. Dar, ca să-l fac să înțeleagă pe cel mai arțăgos dintre profesori, ar fi trebuit să fiu mai puțin timid. Așa că tocmai mă pregăteam să mă strecor prudent în cămăruța mea de la catul de sus, când auzii ușa de la stradă scârțâind din țâțâni; apoi

LIBRIS | Wonder books

scara de lemn trosni și ea sub călcătura unor pași mari și grei, și în sfârșit apăru stăpânul casei, care străbătu în mare grabă sufrageria, năpustindu-se în odaia sa de lucru.

Totuși, în această trecere fulgerătoare prin cameră, el avu vreme să-și arunce într-un colț bastonul cu măciulie, pe masă pălăria cu boruri mari, periată în răspăr, iar mie, nepotului său, să-i zvârle această poruncă răsunătoare:

– Axel, urmează-mă!

Nici n-am avut vreme să mă mișc, că profesorul și începu să răcnească plin de nerăbdare:

– Ei bine, n-ai venit încă?

Nici nu știu când am ajuns în biroul temutului meu maestru.

Otto Lidenbrock nu era un om rău, trebuie să recunosc, și dacă-n firea lui nu urmau să se producă unele schimbări – ceea ce, la drept vorbind, era foarte puțin probabil – cu siguranță că avea să rămână până la moarte un om grozav de original.

El deținea Catedra de mineralogie la Universitatea Johannaeum, și-n timpul fiecărei ore de curs își ieșea din sărite cel puțin o dată sau de două ori. Și nu din pricină că-l supărau cu ceva auditorii săi.

De fapt, prea puțin îi păsa dacă studenții veneau cu regularitate la cursuri, și dacă le urmăreau sau nu cu atenție, sau dacă mai târziu ei înșiși se vor bucura de succes; aceste „amănunte" nu-l interesau câtuși de puțin. El profesa, ca să spunem așa, în mod „subiectiv", conform unei expresii a filosofiei germane, adică numai pentru el și nu pentru alții. Era un savant egoist, o fântână a științei a cărei cumpănă scârțâia ori de câte ori voiai să scoți ceva din ea. Într-un cuvânt, era un zgârcit.

Și s-ar putea spune că în Germania se mai găsesc vreo câțiva profesori de soiul acesta.

Din păcate însă, unchiul meu se cam poticnea la pronunțarea unor cuvinte și, dacă acasă o mai scotea la capăt, nu același lucru se întâmpla când vorbea în public. Și e de la sine înțeles că un astfel

LIBRIS | We know books

Otto Lidenbrock

LIBRIS | We know books

de cusur nu-i deloc plăcut pentru un orator... Într-adevăr, în timpul expunerilor sale de la universitate, deseori se oprea brusc, luptându-se cu vreun cuvânt îndărătnic, care nu voia să-i vină pe buze, unul din acele cuvinte care se înverșunează să se proțăpească în gâtlej, care se umflă și sfârșesc prin a ieși din gură sub forma prea puțin științifică a unei înjurături. Or, faptul acesta îl înfuria peste măsură. E știut că în mineralogie sunt multe denumiri semi-grecești și semi-latine, a căror pronunțare e foarte dificilă, expresii din acelea aspre care ar răni buzele unui poet. Nu vreau să vorbesc de rău știința aceasta. Departe de mine un asemenea gând. Dar când te afli în prezența unor cristalizări în sistemul romboedric, a unor rășini retinasfaltice, a ghelenitelor, fluoritelor, a molibdatelor de plumb, a wolframatului de mangan și a titanatelor de zirconiu, să recunoaștem că și cea mai mlădioasă limbă se poate împletici.

Așadar, în oraș îi era cunoscut acest cusur demn de iertare și se abuza de el; vorbitorul era pândit, cum s-ar zice, la strâmtoare, și dacă unchiul meu se înfuria, atunci toți izbucneau în râs, ceea ce nu e o dovadă de bun-gust nici măcar pentru germani. Iar dacă la cursurile sale era întotdeauna o mare afluență de auditori, oare câți din aceștia nu le frecventau cu asiduitate numai pentru a-și mai descreți frunțile la nestăpânitele accese de furie ale profesorului?!

Dar, oricum ar fi fost, nu pot să neg că unchiul meu era un adevărat savant. Cu toate că uneori spărgea diferite mostre de rocă din pricină că le cerceta prea brusc, el avea totuși, într-o armonioasă îmbinare, pe lângă geniul geologului și ochiul mineralogului.

Înarmat cu ciocanul său, cu lanțeta sa de oțel, cu acul său magnetic, cu calomelul cu care își dirija flacăra și cu flaconul său de acid azotic, era un om nespus de priceput. Știa să recunoască numai după spărtură, după aspect, după duritate, după fuzibilitate, după sunet, după miros, după gust orice mineral, pe care-l clasa fără greș printre cele 600 de specii pe care le numără azi această știință!

LIBRIS We know books

Nu-i de mirare că numele lui Lidenbrock era cunoscut în toate instituțiile de învățământ și în diferitele asociații naționale, dându-i-se toată prețuirea. Domnii Humphry Davy, Humboldt, căpitanii Franklin și Sabine să grăbeau să-l viziteze, ori de câte ori treceau prin Hamburg. Domnii Becquerel, Ebelmen, Brewster, Dumas, Milne-Edwards, Sainte-Claire Deville îl consultau cu interes, în cele mai arzătoare și mai importante chestiuni în legătură cu chimia. De altfel, știința aceasta îi datora descoperiri destul de însemnate. În 1853 apăruse la Leipzig un „Tratat de Cristalografie transcendentă", scris de profesorul Otto Lidenbrock, un volum mare in-folio, cu numeroase planșe, din vânzarea căruia totuși unchiul meu nu reușise să-și scoată cheltuielile.

Pe lângă acestea, trebuie adăugat că profesorul Lidenbrock mai era și directorul muzeului mineralogic al ambasadorului Rusiei, domnul Struve, care poseda o colecție cunoscută și prețuită în toată Europa.

Iată, deci, personajul care mă chema cu atâta nerăbdare. Închipuiți-vă acum un om înalt și slab, dar sănătos tun, cu o față blondă, tinerească, ce-l făcea să pară cu cel puțin zece ani mai tânăr decât cei cincizeci pe care-i avea. Ochii săi mari se roteau neîncetat în dosul unor ochelari uriași, iar nasul lung și subțire semăna cu o lamă ascuțită. Despre nasul cu pricina, răutăcioșii scorniseră c-ar fi magnetizat și că ar trage pilitură de fier. Dar totul era pură calomnie; nu atrăgea decât tutun și, ca să nu mint, cantități destul de respectabile.

Dacă aș mai adăuga că unchiul meu făcea niște pași, matematic, de o jumătate de stânjen fiecare, și că mergea ținându-și pumnii strânși – semn al unui temperament aprig și viu –, atunci o să-l cunoașteți destul de bine pentru a vă da seama că nimeni nu s-ar fi arătat dornic de tovărășia sa.

Locuia în căsuța sa din Königstrasse, construită jumătate din lemn, jumătate din cărămidă, cu grilajul dantelat, și a cărei fațadă dădea spre unul din acele canaluri întortocheate, care se întretaie în

LIBRIS We know books
mijlocul celui mai vechi cartier din Hamburg, din fericire, neatins de incediul din 1842.

E drept că vechea casă era puțin aplecată pe-o parte, expunându-și oarecum pântecul privirii trecătorilor; cât despre acoperiș, era înclinat pe-o ureche, întocmai ca șapca unui student de la Tugenbund. Deși nu-ți inspira prea multă încredere, totuși casa se ținea bine, mulțumită unui ulm bătrân ce-i sprijinea puternic fațada, și care, de cum venea primăvara, își împingea mugurii înfloriți în geamurile ferestrelor.

Pentru cât câștiga pe vremea aceea un profesor german, s-ar fi putut spune că unchiul meu era un om avut. Era proprietarul casei, cu tot ce se găsea într-însa. În afară de Martha și de mine, mai locuia la el fina sa, Graüben, o tânără virlandeză de 17 ani. Iar eu, în dubla mea calitate de nepot și orfan, am devenit asistentul său, ajutându-l la pregătirea experiențelor.

Mărturisesc că m-am aruncat cu lăcomie asupra științelor geologice; se vede că aveam în vine sânge de mineralog și de aceea nu mă plictiseam niciodată în tovărășia prețioaselor mele roci.

La drept vorbind, în ciuda firii agitate a proprietarului ei, trăiam fericit în căsuța lui din Königstrasse, căci, deși se purta cam brutal cu mine, nu e mai puțin adevărat că unchiul meu mă iubea. Omul acesta, căruia nu-i plăcea să aștepte, era mai grăbit decât însăși natura.

Într-un an, în aprilie, pusese în niște ghivece de faianță, pe care le aveam în salon, rădăcini de rezede și de zorele și pentru a le grăbi creșterea se ducea în fiecare dimineață și trăgea de frunze.

Cu un om atât de ciudat nu era chip de glumit și cel mai bun lucru pe care-l aveai de făcut era să-l asculți.

De aceea am alergat în biroul său.

LIBRIS | We know books

II

Acest birou era un adevărat muzeu. Toate exemplarele din regnul mineral se găseau aici etichetate în cea mai perfectă ordine și așezate pe categorii, după cele trei mari diviziuni: minerale inflamabile, metalice și litoide.

Cât de bine cunoșteam aceste bibelouri ale științei mineralogice! Când aveam timp liber, în loc să-mi pierd vremea cu băieții de vârsta mea, îmi plăcea să șterg de praf nenumăratele mostre de grafit, antracit, huilă, lignit și turbă. Bitumurile, rășinile, sărurile organice erau la fel de apărate! Veșnic aveam grijă ca niciun grăunte de praf să nu se așeze pe ele. Și aceeași grijă o purtam și metalelor, de la fier până la aur, a căror valoare relativă dispărea în fața egalității absolute ca mostre științifice. Și toate aceste pietre ar fi fost de ajuns pentru a se reconstrui casa din Königstrasse, ba chiar cu o cameră în plus, unde m-aș fi simțit atât de bine!

Intrând însă în birou, nu mă gândeam deloc la toate aceste minunății. Gândul îmi era numai la unchiul meu. El stătea cufundat într-un fotoliu confortabil îmbrăcat în catifea de Utrecht și ținea în mână o carte pe care o privea cu cea mai adâncă admirație.

– Ce carte! Ce carte! exclamă el.

Strigătele acestea de bucurie îmi reamintiră că, în clipele sale libere, profesorul Lidenbrock era, după toate, și un pasionat bibliofil.

LIBRIS | We know books

Dar trebuie spus că o carte n-avea preț în ochii săi decât atunci când era foarte greu de găsit, sau când era un chin ca s-o poți citi.

– Ei, mi se adresă el, ce, nu vezi?! Privește! E o adevărată comoară, pe care am găsit-o azi-dimineață cotrobăind prin dugheana lui Hevelius.

– Minunată! i-am răspuns, silindu-mă să par entuziasmat.

În adevăr, ce atâta tărăboi pentru un vechi in-quarto, ale cărui scoarțe păreau de piele grosolană, o hârțoagă îngălbenită de care atârna o panglică decolorată?!

În acest timp, exclamațiile admirative ale profesorului nu mai conteneau.

– Ia te uită! spunea el, punându-și întrebări și dându-și singur răspunsurile. Oare-i îndeajuns de frumoasă? Mai încape vorbă: e admirabilă! Și ce legătură are! Dar de deschis se deschide ușor? Firește, căci rămâne deschisă la orice pagină vrei! Se închide oare la fel de bine? Desigur, căci scoarțele și paginile sunt astfel legate între ele, încât alcătuiesc un tot, fără să se despartă sau să se caște nicăieri! Dar dosul ăsta de copertă care n-are nicio zgârietură, după mai bine de șapte veacuri! Ah! iată o legătură de carte, de care Bozerian, Closs sau Purgold ar fi fost mândri!

Și tot vorbind așa, unchiul deschidea și închidea vechea hârțoagă. Tot ce puteam face era să-l întreb ce conținea cartea, deși nu mă interesa câtuși de puțin.

– Și care-i titlul acestui minunat volum? l-am întrebat cu o grabă prea plină de entuziasm pentru a fi sinceră.

– Lucrarea aceasta, răspunse unchiul meu, însuflețindu-se, este „Heims-Kringla" de Snorre Turleson, celebrul autor islandez din secolul al XII-lea! Este cronica principilor norvegieni care au domnit în Islanda.

– Așaa?! exclamai eu din toată inima, atunci nu mai încape îndoială că e o traducere în limba germană!

LIBRIS We know Books

– Ei, asta-i, ripostă cu aprindere profesorul, o traducere! La ce mi-ar fi folosit o traducere? Cine ar fi băgat în seamă o simplă tălmăcire? Ăsta-i chiar originalul, scris în limba islandeză, această limbă minunată, atât de bogată și de simplă în același timp, care se pretează la cele mai variate combinații gramaticale și la cele mai numeroase modificări de cuvinte!

– Ca și limba germană, am strecurat eu, îndeajuns de încântat.

– Da, răspunse unchiul meu ridicând din umeri, fără a mai ține seama că limba islandeză are trei genuri, ca și greaca, și că numele proprii se declină ca în latinește!

– Ah! făcui eu, zdruncinat oarecum din nepăsarea mea, și ce tipar frumos are cartea aceasta…

– Tipar?! Cum poți să spui una ca asta, nenorocitule?! Crezi că-i vorba de litere tipărite? Ah! Tu nu vezi că nu-i o tipăritură? Ignorantule, acesta-i un manuscris, și încă un manuscris runic!

– Runic?

– Da! Acu' o să-mi ceri, desigur, să-ți explic ce înseamnă acest cuvânt?

– Nu, am să mă feresc de a o face, i-am răspuns cu tonul unui om rănit în amorul său propriu.

Dar unchiul meu nu m-a luat în seamă și, fără voia mea, a continuat și mai insistent să mă învețe niște lucruri pe care nu țineam deloc să le știu.

– Caracterele runice, reluă el, erau niște litere folosite odinioară în Islanda și, după cum spune tradiția, ele au fost inventate chiar de Odin[1] însuși! Dar ia privește numai și admiră, nelegiuitule, aceste caractere neobișnuite, izvorâte din închipuirea unui zeu!

Drept orice alt răspuns, mă pregăteam tocmai să mă prosternez – că doar e știut că o asemenea reacție e pe placul zeilor, ca și al regilor,

[1] Odin – cel mai important dintre zei în mitologia popoarelor scandinave.

LIBRIS | We know books

și are avantajul că nu-i stânjenește niciodată – când o întâmplare schimbă cursul convorbirii noastre.

Fără veste, un pergament năclăit de pete alunecă din manuscris și căzu pe jos. Unchiul meu se repezi la fițuica aceasta cu o lăcomie lesne de înțeles. Un document închis, poate din îndepărtate timpuri, între filele îngălbenite de vreme ale unui vechi manuscris, nu putea să nu fie nespus de prețios în ochii lui.

– Ce-i asta? strigă el.

Și desfășură pe masă, cu multă grijă, bucata de pergament lungă de cinci degete și lată de trei, pe care erau înșirate, în linii transversale, niște caractere necitețe.

Iată aici facsimilul exact. Țin să fac cunoscute aceste semne bizare, căci ele i-au determinat pe profesorul Lidenbrock și pe nepotul său să întreprindă una din cele mai năstrușnice călătorii din secolul al XIX-lea.

După ce cercetă câteva minute această înșiruire de caractere, profesorul își scoase ochelarii și spuse:

– Sunt caractere runice; și nu-i greu de văzut că-s aidoma celor din manuscrisul lui Snorre Turleson! Dar... ce-or fi însemnând?